

Oostende

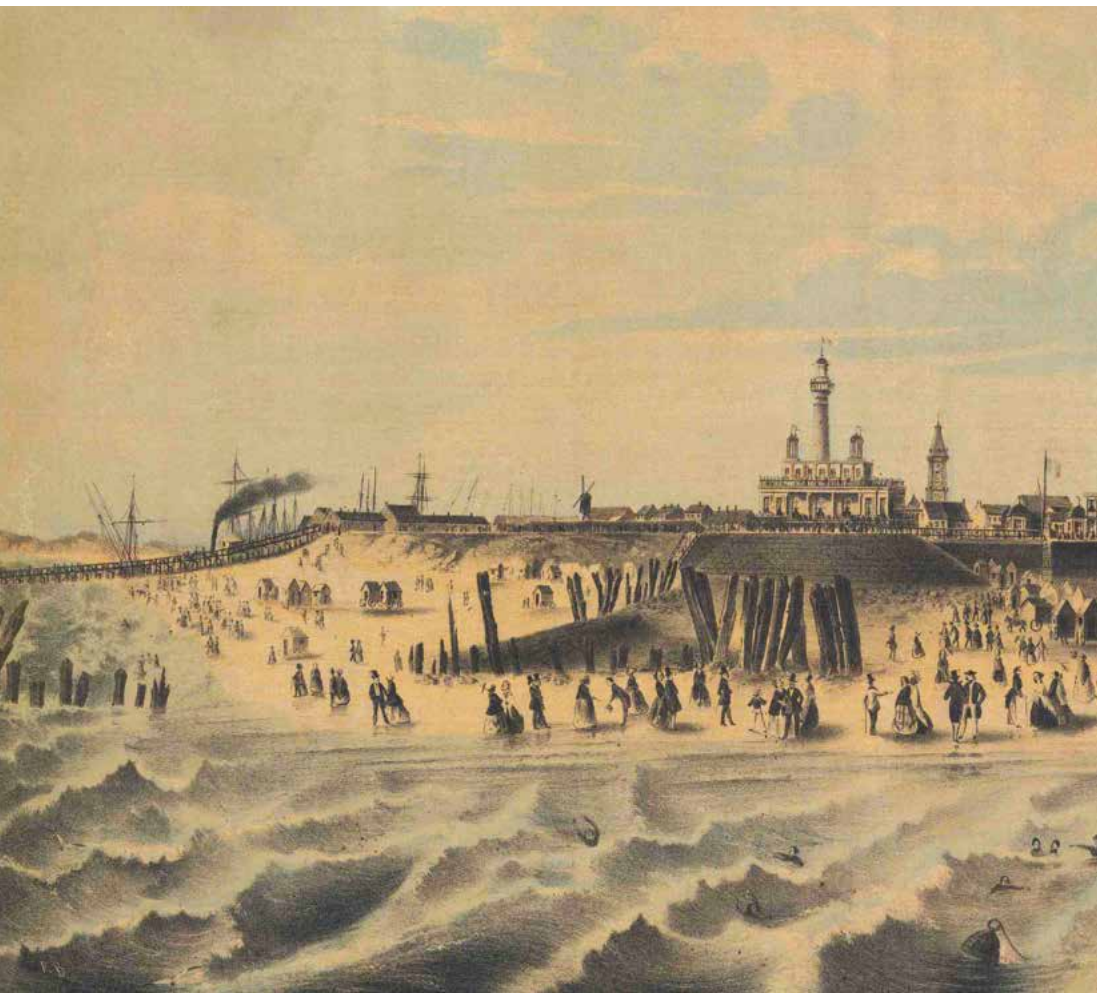
E E N S T A D S G I D S

Vierde editie

Geschiedenis & erfgoed

Drie stadswandelingen

Toeristische informatie

Inhoud

WELKOM

Welkom in de Stad aan Zee	8
Wegwijs in deze gids	10

BEZIENSWAARDIGHEDEN

Tien hoogtepunten	12
Andere bezienswaardigheden	18

OOSTENDE VANDAAG

Schets van een stad	26
Ontstaan van de Vlaamse kustvlakte	38
Geschiedenis van de stad	41
Markante stadswijken	137
Oostendse kunstschilders	151
Oostende in de literatuur	158
Iconen van film, fotografie en muziek	167
Fauna en flora	170

DOEN

Wandeling 1: In het hart van de binnenstad	174
Wandeling 2: Leopold II en de belle époque	198
Wandeling 3: Een verkenning op Oosteroever	220
In de stadsparken	228
Industrieel erfgoed	240
Twee fietstochten in de omgeving	244
Toerisme Oostende: wandelingen en fietsroutes	249
Oostende met de kids	252
Bootexcursies, tochtjes per koets en toeristentreintje	255
Uitstapjes in de omgeving	255

TE GAST

Reizen en vervoer	258
Agenda van Oostende	259
Overnachten	262
Eten en drinken	262

Shopping	263
Muziek, theater, podiumkunsten en dans	265
Bad- en strandleven	265
Een mondje Oostends	265

OVER DEZE STADSGIDS

Lijst merkwaardig bouwkundig erfgoed	266
Lijst verdwenen historische sites	268
Beknopte bibliografie	272
Herkomst illustraties	274
Index straatnamen	276
Colofon	294

KAARTEN

Overzichtskaart	282
Kaartblad A1	284
Kaartblad A2	286
Kaartblad A3	288
Kaartblad B2	290
Kaartblad B3	292
Wijkenplan	137

Welkom in de Stad aan Zee

Oostende is zonder meer de enige Belgische badstad met grootstedelijke allure. Nergens anders langs onze kust is de combinatie van 'seaside' en 'city' aantrekkelijker dan hier.

Als geen ander verrast de Stad-aan-Zee haar gasten telkens weer met spectaculaire evenementen. In elk seizoen is er hier iets bijzonders te beleven. Net dat maakt Oostende zo onweerstaanbaar.

Oostende is ook dé Ensorstad. Kunst schilder James Ensor zette zijn stad op de artistieke wereldkaart.

In het interactief belevingscentrum wordt uitgebreid duiding gegeven bij de figuur en de leefwereld van Ensor. Daarnaast zijn er wisselende tentoonstellingen te zien met schilderijen van de grote meester.

Voor wie niet genoeg kan krijgen van kunst is er ook nog *Mu.ZEE*. Naast topstukken van Oostendse kunstenaars zoals Ensor, Spilliaert en Permeke heeft dit schitterende museum voor u een ongemeen rijke collectie in petto met nog meer grote namen.

Deze stadsgids nodigt u uit voor een verrassende ontdekkingstocht in Oostende. Vooraan vindt u onze selectie van tien hoogtepunten, aangevuld met een veertigtal interessante bezienswaardigheden.

Veel aandacht gaat uit naar de boeiende stadshistorie, de rijke cultuurschiedenis en de ruimtelijke evolutie van de stad.

Drie gedocumenteerde wandelingen brengen u langs bezienswaardigheden, fraaie belle-époquepanden en mooie plekjes. Twee bewegwijzerde fietstochten verkennen de wijde omgeving met onder meer de unieke *Historische Polders* en het schitterende natuurgebied van de *Oostendse Kreken*. In deze uitgave verneemt u ook meer over het brede aanbod aan wandelingen, fietsroutes, activiteiten en evenementen aangeboden door Toerisme Oostende.

Musea, erfgoed, evenementen, cultuur en muziekaanbod, shopping, trendy horeca en voortreffelijke logiesaccommodaties, en natuurlijk de zee en het strand: Oostende heeft het allemaal! In deze stadsgids vindt u heel wat tips voor een geslaagd verblijf.

Wegwijs in deze gids

SYMBOLEN

	tien hoogtepunten		betaalparking
	andere bezienswaardigheden		fietsverhuur
	verdwenen gebouwen en sites zie p. 268		tramhalte
	verdwenen vaart, spoorlijn, spui- kom zie p. 268		spoorstation
	politiekantoor		taxi
	bezienswaardigheid buiten wandelroute		toeristrentreintje
	historische landschapswijzer		opstap bootexcursie
	tekstverwijzing		koetsen
	toeristisch infokantoor		site niet toegankelijk voor rolstoelgebruikers
	ziekenhuis		openbare toiletten

KAARTEN

Achteraan vindt u een overzichtskaart en gedeetailleerde kaartbladen.

Bij elk van de drie beschreven wandelingen is een kaartje met het parcours toegevoegd.

BEELDBANK

In deze uitgave wordt verwezen naar de digitale beeldbank www.beeldbankkusterfgoed.be. De vermelde referentienummers zijn met zorg gecontroleerd. Niettemin kan het voorkomen dat de beheerders van de beeldbank de referentienummers wijzigen na het verschijnen van deze uitgave. De referentienummers zijn spatiegevoelig. Indien u een bepaalde historische foto of kaart niet terugvindt, kunt u in de beeldbank zoeken via trefwoorden of via de zoekfilters van de beeldbank (selecteer Oostende, periode, soort bron, thema, enz.). Klik op de foto's om ze volledig te openen.

TERUG IN DE TIJD

In deze uitgave worden een groot aantal verdwenen gebouwen en historische sites vernoemd en beschreven. Deze zijn telkens voorzien van een nummer in een groen of geel vakje (zie verklaring symbolen). Via de lijst op **p. 268** kunt u vervolgens de vernoemde verdwenen gebouwen en sites lokaliseren in de actuele stad.

TRAJECTEN

- **Wandeling 1**
- **Wandeling 2**
- **Wandeling 3**
- .... **Fietstocht A**
- .... **Fietstocht B**

Spilliaertmonument
foto: Sandra Fouquet

Tien hoogtepunten

1 Albert I-Promenade: zeedijk

Albert I-Promenade

Op zomerse dagen stroomt de Albert I-Promenade vol met wandelaars, fietsers en liefhebbers van zonnige terrasjes. Hier krijgt u een weids zicht op de zee en het brede zandstrand. Centraal op de zeedijk situeert zich het Kursaal. Vanaf de Parijsstraat tot aan het einde van de Koninklijke Gaanderijen heet de zeedijk 'Koning Boudewijnpromenade'. De Venetiaanse Gaanderijen en de Koninklijke Gaanderijen herinneren aan Oostende als koninklijke zomerhoofdstad van koning Leopold II (1865-1909). Nabij het Zeeheldenplein sluit de Albert I-Promenade naadloos aan op de westelijke havendam van waaruit u een vrij uniek zicht krijgt op de havengeul en de stad.

2 Visserskaai: maritieme beleving

Visserskaai

De centrale attractie langs de Visserskaai is de Vistrap. In deze kleine overdekte marktplaats wordt dagverse vis verkocht. Het sappige dialect krijgt u er gratis bij. Verderop komt u langs het havenveer. De terrasjes aan het Vissersplein bieden een gezellige *couleur locale*. Langs de kaai liggen vissersboten aangemeerd. Tientallen kraampjes nodigen u uit om lekkernijen uit de zee te proeven. Nabij de Mercatorsluis kunt u een bezoek brengen aan de 0.129 Amandine; de voormalige vstreiler is nu een museumship over de IJslandvaart.

3 James Ensorhuis

Hoek Vlaanderenstraat / Van Iseghemlaan

Oostende is dé stad van kunstschilder James Ensor (1860-1949). Ensor werd hier geboren, bleef er zowat zijn hele leven wonen en vond er ook zijn laatste rustplaats in de schaduw van zijn geliefd Duinenkerkje te Mariakerke. Het bezoekerscentrum in de Vlaanderenstraat neemt u mee in de fascinerende leefwereld van de kunstschilder. Vijf kamers belichten elk een thema: Ensor en de wereld, het atelier van Ensor, Ensor en de maatschappij, de kritiek en ten slotte Ensor en de maskers. Verder zijn er wisselende tentoonstellingen te zien met werken uit zijn unieke grafische oeuvre. Het bezoekerscentrum sluit aan bij het voormalige woonhuis-atelier en is open sinds 2020. www.ensorstad.be

20

16

12 1

15

19

17 2

4 Mu.ZEE, kunstmuseum aan zee

Romestraat 11

Het modernistische gebouw van architect Gaston Eysselinck (1907-1953) werd oorspronkelijk ontworpen als warenhuis. Hier is nu het schitterende kunstmuseum Mu.ZEE gevestigd. De collectie bestaat uit de gecombineerde verzamelingen van het stedelijk *Museum voor Schone Kunsten* en van het *Provinciaal Museum voor Moderne Kunst (PMMK)*. De ruggengraat van de rijke stadscollectie wordt gevormd door Oostendse meesters zoals James Ensor, Léon Spilliaert en Constant Permeke. Verder is er een imposante verzameling van Belgische schilderkunst te zien vanaf de romantiek tot het postimpressionisme. De uitgebreide collectie van de Provincie West-Vlaanderen biedt een overzicht van de Belgische moderne beeldende en schilderkunst. Expressionisme, abstracte kunst, surrealisme, CoBrA, hyperrealisme, pop-art en hedendaagse kunst passeren de revue. De Oostendenaar Raoul Servais, pionier van de animatiefilm, kreeg een eigen afdeling met kleine bioscoop. www.muze.be

5 Oosteroever: aan de overkant

Hendrik Baelskaai en omgeving

Vanaf de Visserskaai steekt u met het veer gratis de havengeul over. Fietsen mogen ook kosteloos mee. Op Oosteroever verrijst een trendy nieuw stadsdeel met een imposante skyline. Toerenhoge flatgebouwen steken de nabije vuurtoren Lange Nelle naar de kroon. Hét hoogtepunt aan de overzijde is het gerestaureerde *Fort Napoleon* (1812), een parel van militaire vestingbouw. In de buurt van het oude fort zijn ook nog indrukwekkende bunkers te zien uit WO II. Aan het begin van de oostelijke havendam herinnert de scheepsboeg van *HMS Vindictive* aan de heldhaftige poging van de Royal Navy om de Duitse U-boten in hun basis te Oostende te blokkeren (10 mei 1918). Vanaf de oostelijke havendam krijgt u een enig uitzicht. Bij helder weer ziet u aan de horizon windmolens op zee. Oostende is de werkhaven bij uitstek voor de windmolenparken voor de Belgische kust. www.visitoostende.be/nl/oosteroever

6 Zeilschip Mercator: historische driemaster

Jan Piersplein

In 1964 werden louter omwille van toeristische promotie feestelijkheden opgezet rond '1000 jaar Oostende' (historisch fout). Hiervoor verhuisde het zeilschip Mercator tijdelijk uit haar thuishaven Antwerpen naar Oostende. Sinds 1965 ligt het zeilschip permanent afgemeerd voor het stadhuis. De driemaster werd ontworpen door de Belgische poolreiziger Adrien de Gerlache. Het schip deed van 1932 tot 1960 dienst als opleidingsschip voor kandidaat-officieren van de Belgische handelsvloot. De Mercator had een stevige reputatie als wedstrijdzeiler. Aan boord verneemt u alles over de meer dan 40 reizen die het schip maakte op de wereldzeeën. In 1936 bracht het schip het stoffelijk overschot van *Pater Damiaan* (1840-1889) terug naar België. Het schip is vernoemd naar de 16de-eeuwse Vlaamse cartograaf Gerard De Cremer, bekend onder zijn Latijnse alias Mercator. www.zeilschipmercator.be

7 Kursaal: een iconische landmark

Van Iseghemlaan / Monacoplein

Met zijn modernistisch ontwerp won architect Léon Stijnen (1899-1990) de architectuurwedstrijd die de stad kort na WO II uitschreef voor een nieuw Kursaal (1950-1953). Het iconische gebouw is wellicht de meest bekende *landmark* van Oostende. Naar oppervlakte is het Kursaal het grootste in zijn soort in Europa. Aan de oostelijke zijde bevindt zich het Casino. De mooiste zichten op dit imposante gebouw krijgt u vanaf het westelijke strand of frontaal van op het strandhoofd. De modernistische binnenzijde is meesterlijk gedecoreerd met onder meer werk van Paul Delvaux. Het programma van het Kursaal biedt voornamelijk muzikale shows en concerten in alle genres. De grote concertzaal biedt plaats aan ruim 2000 personen.

www.kursaalooostende.be

9 Stadsmuseum

Langestraat 69

In dit museum maakt u uitgebreid kennis met de stadsgeschiedenis, het verhaal van de Oostendse zeevisserij, het harde vissersleven en aspecten van de lokale folklore. De enorme collectie vindt haar oorsprong in de verzameling van heemkring *De Plate*. Een bezoek is zeker de moeite waard.

In het museum vindt u o.a. oude documenten en kaarten, foto's en beeldmateriaal, schepsmodellen en ook maquettes van verdunderde gebouwen. U leert er ook meer over bijzondere episodes zoals het Beleg van Oostende, de Oostendse Compagnie en de periode van Oostende Vrijhaven.

Napoleon Bonaparte overnachtte hier in 1798. Vanaf 1834 koos de eerste Belgische koning, Leopold I, samen met zijn gemalin Louise-Marie, dit statige herenhuis uit als koninklijke zomerresidentie. Via het belvédère, het kleine uitkijktorentje, keken de vorsten over de toenmalige stadswallen naar de zee. Koningin Louise-Marie overleed in dit huis op 11 oktober 1850 op 38-jarige leeftijd. Haar sterfkamer wordt intact bewaard als een ontroerend memoriaal.

Het museum schenkt verder ook aandacht aan de band tussen Oostende en het koningshuis inzonderheid aan Leopold II, weldoener van Oostende. www.stadsmuseumoostende.be

8 De Grote Post: cultuurtempel aan zee

Hendrik Serruyslaan 18a

Het voormalig hoofdpstgebouw van architect Gaston Eysselinck (1907-1953) is een icoon van het Belgische modernisme (1953). Het beeldhouwwerk *De communicatiemedia* van Jozef Cantré (1890-1957) domineert de voorgevel. Het gebouw werd in 2012 omgebouwd tot een schitterende cultuurtempel annex brasserie. Bewonder binnenin de nostalgische lokettenzaal. Medio juli tot begin augustus vormt *De Grote Post*, samen met het nabije Leopoldpark, het kloppende hart van het theaterfestival Theater Aan Zee (TAZ). www.degrotepost.be

